

לפני 25 שנה

ניבן וברט לאנקסטר • בשער הגיליון: אחובה דגנית, הישראלית שעברה את הגבול לרצועת עזה.

גיליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה, סירסם בכתבת-השער שלו את וידויה של אחובה דגנית, הצעירה הישראלית אשר הפתנה לרצועת עזה • תחת הכותרת, מהסכת הכורדים" הובא סיפור המהפך בצפון עיראק, שבמהלכו שאף המיעוט הכורדי לכונן שם מדינה עצמאית, בראשותו של מולה מיצטסא אל-ברזאני • מדור התיאטרון סיקר את ההצגה "חשמלית ושמה תשוקה" בתיאטרון "האוהל", בעיר שמדור הקולנוע סיקר את הפרטים "השחלב השחור", בכיכובה של סופיה לור, ואת "שולחנות נפרדים", בכיכובם של דיוויד

כיצד התנער בן-גוריון מאחריותו ★ מנהיג חירות הציע פדרציה עם הפלסטינים ★ הזמרת ששברה את הפחד

העולם הזה 1125
תאריך: 21.4.1959

כליך לקראת כואי לישראל, אמרה, "עד ששכחתי את הפחד".

עיתונות

מיבצע שיחרור

היריעה של סוכנות ירפי היתה כה מפתיעה, עד שכמה מעיתוני הארץ הדפיסו אותה במסגרת. הטכסט המלא: "גיוויק — סגן יושב-ראש הכנסת, אריה בן-אליעזר, הציע היום, במסיבת עיתונאים כאן, להקים פדרציה מורכבת משיטחי ארץ-ישראל, שחלוקה על-ידי בריטניה, ואחר-כך על-ידי האו"ם, במסגרת תוכנית לאיחודה מחדש של ארץ-ישראל, שתפתור את בעיית הפלסטינים הערביים, תסלק מן המיזרח התיכון את המדינה הדימונית ירדן, ותיצור איורייזציה בין מצרים ועיראק".

לא היה משום חידוש בהצעה חרותית זו לאחר את ארץ-ישראל. אולם תוכניתו של בן-אליעזר

אנשים

● מילחמת הקטילות והעקיצות ההרדיות בין הפליסטינאים **אסירים קישון** והמבקר **חיים גמזו**, קיבלה השבוע מיפנה נוסף. הפעם לטובת קישון. קישון העשיר את השפה העברית בפועל נוסף — גמזו — שפירושו לחסל לקטול. שימושים לדוגמה: צריך לפטר ולגמז את הקצינים; הם לא גמזו אף אחד.

היתה שונה לגמרי מתוכנית מנהיגיו. בעוד שאלה מטיפים לישראל לכיבוש ירדן, במיבצע שיחרור, דיבר בן-אליעזר הדיפלומטי על פדרציה בין ישראל ובין האיור הערבי. רברו דמו בצורה חשודה לתוכנית שהוצעה על-ידי הפעולה השמית, שגישתה למרחב הפוכה מזו של חרות.

לפחות איש אחד הרגיש בכך: עורר-החדשות של היומן חרות. הוא העתיק את הידיעה כולה, במקום צנוע בעמוד הראשון, תחת הכותרת "בן-אליעזר מרצה בקנדה על שלמות הארץ". בגוף הידיעה צוטט כמוכח, כמלואו, הטכסט של ירפי על נאמו של בן-אליעזר בניו-יורק, ורק מילה אחת הושמטה.

במיבצע נועז שיחרר העורך את דברי בן-אליעזר מרעיון הפרציה.

פסוקי השבוע

● שגריר צרפת בישראל, פייר זילבר, בעת קבלת אורחות-הכבוד של העיר עכו: "הצלחתי במקום שנפוליאון כשל. כששתי לא רק את עכו, אלא גם את ליבה".
● **לואי ארמסטרונג** על **אלביס פרסי ליי**: "אם תורוק שמונה קאדילקים מאונקים לנהל, גם הם יעשו שפרץ. כל מי שיועד לנדרג את מותניו בצורה מסוימת, תמיד ימצא קהל!".
● המבקר **אורייה בוסקוביץ** על **לואי ארמסטרונג**: "ערב שלם של חצוצרה! אל אלהים! נזכרים אנו בזמנים בהם שמו כלים כאלה על מגדלים, כדי שישמעו את המוסיקה ממרחק מתאים לכלי".
● ח"כ מ"פ **יעקב ריפתין**: "הי אמת המפא"ית מדרבת מגרנו של משה דיין, המטיף להורדת מתחילים למ הפועלים. דיין הוא אומנם חייל אמיץ, אם כי אינו מספר את כל האמת — כמו בתו כרומן שלה".

השבוע לפני 25 שנה. נפרדו הדודאים משפע מעריצותיהם בישראל ויצאו למסע ביבשת אירופה שם ציפה להם חוזה להקלטת שיריהם עבור חברת אלקטרה האמריקאית.

המזל, היתה זאת תוצאה שהמדינה כולה תשלם את מחירה במטבע של ירדת המוראל.

אורחים

ידישע מאמע ליהות

מי שילם את שכר-הדירה של מרת ואר וינקל, כאשר בעלה ריפ ואדינקל היה שקוע בשנתו? — שאלה זו, השמה ללעג את אחת האגדות החביבות ביותר על הציבור האמריקאי, על הגירסה האמריקאית לחוניה-מגל היהודי, היא שהביאה את הזמרת סופי טאקר להתנגשותה הראשונה עם המישטרה ובית-הדין שפט בעיר בוסטון, בשנת 1915.

כיום, בהגיעה לישראל השבוע, בשנת ה'תשנ"ז, נראית סופי טאקר רומה יותר לדמות אחרת שהנציחה בזימרתה — דמות ה"ידישע מאמע" — מאשר לכינויה המפורסם, האמא-האדומה-הלהוטת. למעשה, רומה היתה אולי יותר לסבתא שמקומה בכורסה נוסנה, עם גרבי הנכר המצפפים לתיקון בידיה, אילמלא שכבת התמרוקים העבה המכסה את פניה.

סופי טאקר, שנולדה אישם בדרך בין רוסיה ובוסטון, לזוג מהגרים יהודיים, החלה את הקריירה שלה במיסערת המלון הקטן שפתחו הוריה בעיר הארטפורד בקונטיקט. בין הרתת הצלחות והמלצות, הוסיפה ביוזמה עצמה זימרה בפני הקלחות. לא היה צורך רב לגלות שההתעסקות האחרונה היתה הנעימה יותר. מכאן הובילה דרך-הטבע לקברטים המפוקפקים, לדריו, לטלוויזיה ולהופעות בעולם כולו.

דוגמה לאמנות המיחזור של האשה, שהיתה נשואה כבר שלוש פעמים ושיש לה בן בגיל 50, יוכלו לראות אורחי ישראל בשתי הופעותיה בהיכל התרבות השבוע.

כדוגמת רבות מהופעותיה בשנים האחרונות, תהיה גם הופעה זו למטרות צדקה. לצורך זה הסכימה סופי טאקר להגיע לישראל כטיסה, שהיתה הטיסה הראשונה בחייה. "הייתי נרגשת

— אין אפילו סמכות חוקית לשלוט על פיקודיהם, שעצמאותם מוגנת על-ידי חוקים מנאטוריים. הם פטורים מראש מכל אחריות. מצב שאר השרים אינו שונה, כי הפרלמנט הישראלי מורכב מעסקני-מפלגות, הנוחרים תמיד לפי הוראות מרכזיהם. בישראל לא תיתכן הצבעת חלק גדול של הח"כים נגד מיפלגתם, כפי שקורה לא פעם בארצות-הברית, כבריטניה, בצרפת ובגרמניה.

כאשר אין השר אחראי לפני העם או הכנסת, אלא רק לפני מרכזי המפלגות, נעלם למעשה עיקרון האחריות. השר אינו איש החייב לתת דוח לציבור, הוא רק קומיסר מיפלגתו המבטיח למיפלגתו חלק מן השלל של השליטון. כל מישרד מהווה חלק מן העוגה הכללית.

לכן פעל דויד בן-גוריון בהגיון רב כאשר פרק מעצמו מראש כל עול של אחריות. העובדה שהיה צריך להעניש שני אלופים כדי לפייס את דעת-הקהל היתה רק תוצאה מישנית. לרוע

המשלה

חוסר אחריות

פרשת הגיוס-הכללי-המדומה של האחד באפריל היתה אסון פוליטי וכלכלי לישראל. השבוע נסתבר, כי מסקנות הממשלה בפרשה זו מהוות אסון, החמור אולי שבעתיים.

כאשר הודיע קול ישראל על העברת שני קצינים בכירים של צה"ל מתפקידם — האלוף יהושפט ("פאטי") הרבני מתפקיד ראש המודיעין (אמ"ן), והאלוף מאיר ("זור") וורע מתפקיד ראש אגף-המטה (אג"ם), מישרת סגן הרמטכ"ל למעשה, היתה התמרמרות כמעט כללית. הכל הרגישו שהשניים שולחו כשעירים לעזאזל, כדי לכפר על השגיאה שלה אחראי שרהביטחון.

יתכן כי זו היתה התוצאה העיקרית של השבוע. בעוד שבמשך עשר שנים הצליח דויד בן-גוריון לטפח את האגדה כאילו מערכת הביטחון כולה היא מעין חלק של גופו, נתברר לפתע כי דויד בן-גוריון ומערכת-הביטחון של ישראל הם שני גופים שונים. התוצאות הפור ליטיות של הכתבה זו עלולות להיות מרחי-קוטי-לכת לגבי בן-גוריון.

תה וסימפאטיה. מעבר לסימפאטיה לשני האלופים, הוזקרה לעיני האזרח שאלה יסודית של המישטרה: מה תפקידו של שרהביטחון, ושר יהא אשר יהא, מלבד שתיתת?

במישטרה דמוקרטי רגיל השר מנהל את מישורו ונושא באחריות העליונה לכל הקורה בו. מאחר שהוא הבוחר את עוזריו ואת פיקודיו, אחראי הוא לכל מעשיהם. כאשר שר מתפטר כבריטניה גלגל מישגה של אחד מפקדיו או אלופיו, אין זו מחווה ריקה. השר אשם כאמת, אפילו כאשר לא ידע מראש על המישגה. כי תפקידו ליצור במישורו אווירה שבה לא ייתכנו מישגים כאלה, לבחור את העוזרים המתאימים ולדאוג לכך שיבינו את הלך-רוחו.

יתכן כי האמת המלאה על פרשת-הגיוס המזרחי לא תיועד לעולם. אולם לגבי רבר אחד אין ספק: כל המעורבים בדבר האמינו בלב שלם, כי הם פועלים בתאם לממדות הכלליות של שרהביטחון. שרהביטחון עצמו מודה כי ידע מראש לפחות באופן כללי, על הכוונה לגייס יחידות באמצעות הרדיו, וכי הרבר הוחלט בנוכחותו. אם לא הבין את התוצאות הביני לאומיות של שיטה כזאת, ולא התעניין בתוכניות הביצוע — הרי רובצת האשמה עליו.

אולם שרהביטחון לא התפטר. השרים האחרים גם לא לחצו עליו בכיוון זה. הם ידעו שבישראל אין השר נושא באחריות כלשהי כלפי מישור.

שלל ועוגה. לפחות שלושה שרים בישראל — שרי המישטרה, המישטרה והדואר

הלו, זה גן חיות?

אחת האיסנות השכיחות של שנות ה-50 היתה המתחה המלסונית. על אחת מהן סיפר השבוע, לפני 25 שנה. העולם הזה:

אדם כעל יוזמה החליט לפני זמן מה לערוך סקר-דעת-קהל פרטי משלו בין חבריו הקצינים. הוא ניסה לבחון את תגובותיהם של קצינים בכירים להתקפה טלפונית בחצות-לילה, כאשר היה עליהם להשיב על השאלה הגורלית ששאלה בחצות: "הלו, זה גן-חיות?"

ראשון הנחקרים היה אלוף גרעין **עזקן**, ראש אכ"א: "הלו, האם זה גן-חיות? נשאל. "לא, היתה התשובה. אז מה זה?" נמשכה המתקפה הטלפונית. איזה מספר אתה רוצה?" השיב שוקן והקו נסגר. הצלצול השני הציג משנתו את אלוף-המשנה **עמרי חורב**. עוד לפני שנמתימה השאלה, השיב: "לא, לא זו טעות! בחתפת-ינגד השיב אלוף **משה צדוק**: "הלו, כאן גן-חיות?" "כן" ענה צדוק וסגר את הקו. אלוף-המשנה **עזר וייצמן** היה חוקפני מאוד והשיב: "מי אתה? תתיכת כלום!"

לעומת זאת ענה הרב הראשי של צה"ל, אלוף-המשנה **שלמה גורן**, בשאלה: "מה יש? ברת מישור מהצייקוס?" "כן" נמשכה השיחה. "אני רוצה את גן-חיות". מרב מגד-חיות" השיב הרב. "מי אתה, המנהל? נשאל הרב. "לא, אני סתם פה" היתה התשובה.